PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI
ISSN: 3060-4923 **Impact Factor –7,212**

BOSHLANG‘ICH TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTDAN FOYDALANISHNING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI VA AFZALLIKLARI

Savdaboyeva M.F.
Nizomiy Ganjaviy nomidagi O‘zMPU,
1-bosqich magistranti
Sh.U. Sariyev
Nizomiy Ganjaviy nomidagi O‘zMPU
“Boshlang‘ich ta’lim
nazariyasi va metodikasi” kafedrasi dotsenti
pedagogika fanlari bo‘yicha
falsafa doktori (PhD)
https://doi.org/10.5281/zenodo.23975068

Annotatsiya. Ushbu maqolada zamonaviy boshlang‘ich ta’lim tizimida sun’iy intellekt (AI) texnologiyalarini joriy etishning pedagogik imkoniyatlari va ushbu jarayonning an’anaviy ta’lim metodlaridan afzalliklari tizimli tahlil qilingan. Tadqiqot davomida kichik maktab yoshidagi o‘quvchilarning kognitiv faolligini oshirish, ta’limni individuallashtirish hamda adaptiv o‘quv muhitini yaratishda intellektual tizimlarning o‘rni yoritilgan. Maqolada raqamli pedagogika doirasida sun’iy intellekt platformalaridan foydalanishning metodik prinsiplari va ta’lim sifatini ta’minlashdagi samaradorligi asoslab berilgan.
Kalit so‘zlar: boshlang‘ich ta’lim, sun’iy intellekt, pedagogik imkoniyatlar, adaptiv ta’lim, individuallashtirish, kognitiv faollik, raqamli pedagogika.

Аннотация. В данной статье системно проанализированы педагогические возможности внедрения технологий искусственного интеллекта (ИИ) в современную систему начального образования и преимущества этого процесса перед традиционными методами обучения. В ходе исследования освещена роль интеллектуальных систем в повышении когнитивной активности учащихся младшего школьного возраста, индивидуализации обучения и создании адаптивной образовательной среды. В статье обоснованы методические принципы использования платформ ИИ в рамках цифровой педагогики и их эффективность в обеспечении качества образования.
Ключевые слова: начальное образование, искусственный интеллект, педагогические возможности, адаптивное обучение, индивидуализация, когнитивная активность, цифровая педагогика.

Abstract. This article systematically analyzes the pedagogical potential of integrating artificial intelligence (AI) technologies into the modern primary education system and the advantages of this process over traditional teaching methods. In the course of the study, the role of intelligent systems in enhancing the cognitive activity of primary school students, personalizing learning, and creating an

adaptive educational environment is highlighted. The article substantiates the methodical principles of using AI platforms within digital pedagogy and their effectiveness in ensuring the quality of education.

Keywords: primary education, artificial intelligence, pedagogical potential, adaptive learning, personalization, cognitive activity, digital pedagogy.

Bugungi kunda texnologiyalarning shiddat bilan rivojlanishi hayotimizning barcha jabhalariga, xususan, ta'lim tizimiga ham tub o'zgarishlar olib kirmoqda. Zamonaviy dunyoda maktab ostonasiga qadam qo'yayotgan boshlang'ich sinf o'quvchilari "raqamli avlod" vakillari hisoblanadi. Ularning axborotni qabul qilish tezligi va qiziqishlari o'zgacha bo'lgani sababli, an'anaviy ta'lim metodlarining o'zi bugun yetarli bo'lmay bormoqda. Shu sababli, ta'lim jarayoniga, ayniqsa boshlang'ich sinflardanoq sun'iy intellekt (AI) texnologiyalarini olib kirish bugungi kunning eng dolzarb mavzularidan biriga aylandi. Ko'pchilik sun'iy intellekt deganda faqat kompyuter yoki murakkab dasturlarni tushunadi. Aslida esa, ta'limda sun'iy intellekt — bu o'qituvchining eng yaqin raqamli yordamchisi va bolalarning qiziqarli hamrohidir. Uning boshlang'ich sinflardagi asosiy imkoniyatlari quyidagilarda namoyon bo'ladi:

1. Har bir bolaga individual yondashuv (Personalizatsiya): Sinfda 30 ta o'quvchi bo'lsa, o'qituvchi dars davomida har bir bolaning bilim darajasiga mos alohida topshiriq tayyorlashga ulgurmasligi mumkin. Sun'iy intellekt dasturlari esa har bir o'quvchining savollarga berayotgan javoblarini tahlil qilib, uning bilim darajasiga, axborotni qabul qilish tezligiga mos keladigan individual mashqlarni lahzada yaratib bera oladi. Bilimi biroz sustroq bolaga oddiyroq, iqtidorli bolaga esa murakkabroq topshiriq zanjirini taklif qiladi.

2. Kreativ va jonli ko'rgazmalilik: Boshlang'ich sinf o'quvchilarida yaqqol-obrazli tafakkur, ya'ni ko'rib qabul qilish yaxshi rivojlangan bo'ladi. Kitobdagi oddiy matnlarni sun'iy intellekt (masalan, tasviriy neyrotarmoqlar) yordamida tezkorlik bilan qiziqarli rasmlar yoki kichik animatsiyalarga aylantirish mumkin. Bu darsning qiziqarliligini va bolalarning darsga bo'lgan diqqatini bir necha barobar oshiradi.

3. Avtomatlashtirilgan tezkor aloqa (Feedback): Sun'iy intellekt o'quvchining topshiriqlarni bajarish jarayonidagi xatolarini zudlik bilan aniqlab, unga qayerda va nima sababdan xato qilganini sodda tilda tushuntirib bera oladi. Bu o'qituvchining ham vaqtini tejaydi.

Xo'sh, sun'iy intellektga asoslangan darslarning oddiy darslardan qanday ustunlik jihatlari bor?

- Vaqtni tejash: O'qituvchi darsda bir xil turdagi testlar yoki topshiriqlarni tekshirish, dars rejalarini tuzish kabi mexanik ishlardan ozod bo'ladi. Bu vazifalarni sun'iy intellektga yuklash orqali o'qituvchi o'zining asosiy vaqtini bolalarga tarbiya berishga va ular bilan ijodiy muloqot qilishga sarflaydi.
- Yuqori o'quv motivatsiyasi: Darslarning o'yin (geymifikatsiya) va interaktiv muloqot shaklida tashkil etilishi bolalarda maktabga va fanga bo'lgan qiziqishni so'nishiga yo'l qo'ymaydi. Bolalar zerikarli qoidalarni yodlashdan qutulib, texnologiyalar bilan hamkorlikda ijod qilishni o'rganadilar.
- Tanqidiy fikrlashni o'stirish: Sun'iy intellekt ba'zida xato ma'lumotlar ham berishi mumkin. O'qituvchi darsda "AI xatolarini topish" o'yinini tashkil etish orqali bolalarda har qanday ma'lumotni tekshirish, unga shubha bilan qarash va tanqidiy fikrlash refleksini erta yoshdan shakllantiradi.

Xulosa o‘rnida aytish mumkinki, boshlang‘ich ta’limda sun’iy intellektdan foydalanish o‘qituvchining o‘rnini bosish uchun emas, balki uning ishini yengillashtirish va dars sifatini yangi bosqichga ko‘tarish uchun xizmat qiladi. To‘g‘ri va tizimli foydalanilgan sun’iy intellekt texnologiyalari zamonaviy boshlang‘ich maktab ta’limini yanada qiziqarli, samarali va bolajon qilib tashkil etishning eng kuchli pedagogik qurolidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 17-fevraldagi "Sun’iy intellekt texnologiyalarini joriy etishni jadallashtirish uchun shart-sharoitlar yaratish chora-tadbirlari to‘g‘risida"gi PQ-4996-sonli Qarori.
2. Qosimova K., Matchonov S. Boshlang‘ich sinflarda ona tili o‘qitish metodikasi. - Toshkent: "Nosir" nashriyoti, 2009.
3. Umarova M. Boshlang‘ich sinf darslarida innovatsion texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari. - Toshkent: "O‘qituvchi" nashriyoti, 2021.
4. Begimkulov U.Sh. Pedagogik ta’lim jarayonlarini axborotlashtirishning ilmiy-nazariy asoslari. - Toshkent: "Fan", 2007.
5. Ishmuhamedov R., Abduqodirov A. Ta’limda innovatsion texnologiyalar. - Toshkent: "Iste'dod", 2010.
6. Xon S. Zamonaviy dunyoda sun'iy intellekt va ta'lim inqilobi (Xalqaro tajribalar tahlili). - London, 2024.
7. Oliygohlar va maktablarda raqamli pedagogikani rivojlantirish masalalari. Ilmiy-amaliy maqolalar to‘plami. - Toshkent, 2025.
8. Oliy attestatsiya komissiyasi (OAK) rasmiy axborotnomasi va elektron resurslari ma’lumotlari (2026).